

**Rozwój obszarów wiejskich w latach
2014-2020 ze szczególnym uwzględnieniem
wsparcia innowacji i doradztwa**

/Publikacja elektroniczna/

Jadwiga Nowakowska

Spis treści:

1. Wstęp	2
2. Wyzwania dla Europy na najbliższe dziesięciolecie	3
3. Najważniejsze cele i priorytety w nowej perspektywie finansowej dla Europy.....	5
4. Instrumenty wsparcia badań i innowacji w nowej perspektywie finansowej	7
5. Nowa Wspólna Polityka Rolna.....	12
6. Innowacyjności w PROW 2014-2020	19

ze szczególnym uwzględnieniem działań wspierających:

- Transfer wiedzy i działalność informacyjna,
- Współpraca,
- Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw.

Rozpoczyna się nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej przygotowana na lata 2014-2020. Przyjęta jest strategia, która określa kierunki rozwoju Europy do 2020 r. Parlament Europejski i Rada (UE) w dniu 17 grudnia 2013 roku zatwierdziły pakiet najważniejszych rozporządzeń dla nowej perspektywy finansowej. Umożliwiło to krajom członkowskim opracowanie umów partnerstwa i programów operacyjnych na lata 2014-2020. Polska jako jeden z pierwszych krajów członkowskich zakończył negocjacje z Komisją Europejską i uzyskał akceptację dla Umowy Partnerstwa.

Umowa Partnerstwa (UP) jest najważniejszym dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb). Instrumentami realizacji UP są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO). **Dokumenty te wraz z UP tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.**

W przypadku PROW 2014-2020 zakończenie uzgodnień spodziewane jest **w grudniu 2014 roku**. Następnie czekać nas będą prace legislacyjne w Polskim Parlamencie oraz wydanie rozporządzeń przez właściwych ministrów. ***Te kilka miesięcy, które nas dzieli od pełnego uruchomienia środków w ramach PROW 2014-2020 będzie można wykorzystać na dobre merytoryczne przygotowanie się do wdrażania programu. Materiał niżej prezentowany powinien temu sprzyjać. Zachęcam doradców rolnych, a także nauczycieli szkół rolniczych do jego lektury.***

Dyrektor CDR O/Kraków

Jarosław Bomba

Wyzwania dla Europy

- ✚ Powrót na ścieżkę rozwoju;
- ✚ Inwestycje w badania i rozwój;
- ✚ Starzejące się społeczeństwo
- ✚ Dobre-trwałe miejsca pracy;
- ✚ Lepsze wykorzystanie zasobów - działania na rzecz klimatu i środowiska;
- ✚ Wyższy poziom wykształcenia młodych ludzi;
- ✚ Zmniejszenie ubóstwa;
- ✚ Budowanie spójności społecznej i gospodarczej;
- ✚ Globalizacja.

1. Wyzwania dla Europy na najbliższe dziesięciolecie

Największym wyzwaniem dla Europy jest powrót na ścieżkę rozwoju i pozostanie na niej.

Kryzys finansowy ostatnich lat zniszczył wzrost gospodarczy i rosnące przez ostatnie dziesięciolecie zatrudnienie. PKB UE w 2009 r. zmniejszył się o 4%, produkcja przemysłowa spadła do poziomu z lat 90-tych, a 23 miliony osób (około 10% aktywnej zawodowo ludności UE) jest bez pracy¹. Warto przypomnieć, że Europa także przed kryzysem notowała gorsze wyniki niż najszybciej rozwijające się gospodarki świata. Dla przykładu średnia stopa wzrostu w Europie była strukturalnie niższa w porównaniu z największymi jej partnerami gospodarczymi. **Uważa się, że jest to następstwem niższego poziomu inwestycji w działalność badawczo-rozwojową i innowacje, niewystarczającego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, niechęci części społeczeństw europejskich do wprowadzania innowacji.** Zamierza się to zmienić - **to duże wyzwanie.** Bowiem wydatki na działalność badawczo-rozwojową w Europie wynoszą poniżej 2%, podczas gdy w USA jest to 2,6%, a w Japonii 3,4%; różnica bierze się głównie z niższego poziomu inwestycji sektora prywatnego. Liczy się nie tylko wysokość kwot przeznaczanych na działalność B+R, ale także struktura wydatków na badania oraz warunki dla prywatnej działalności badawczo-rozwojowej. Połowa różnicy w stosunku do USA wynika z mniejszej liczby europejskich firm w branży zaawansowanych technologii. Europa pozostaje w tyle również pod względem szybkiego Internetu, co negatywnie wpływa na jej potencjał innowacyjny, również na obszarach wiejskich, oraz na rozpowszechnianie wiedzy za pośrednictwem sieci i na internetową sprzedaż produktów i usług.

A warto tu przypomnieć, że systemy gospodarcze państw świata są coraz bardziej od siebie zależne. Europa czerpie korzyści z tego, że jej

¹ Komunikat Komisji Europa 2020 KOM (2010) 2020 wersja ostateczna

system gospodarczy jest jednym z najbardziej otwartych na świecie, ale konkurencja ze strony krajów rozwiniętych i wschodzących jest coraz ostrzejsza. Kraje takie jak Chiny i Indie poważnie inwestują w badania i technologie, pragnąc aby ich przedsiębiorstwa zajmowały coraz lepszą pozycję w gospodarce światowej. Wszystko to wywiera presję konkurencyjną na niektóre sektory europejskiej gospodarki. Wewnątrz Wspólnoty najlepsze wyniki w zakresie innowacji wykazują Szwecja, Niemcy, Dania i Finlandia. Do państw doganiających liderów należą Holandia, Luksemburg, Belgia, Wielka Brytania, Austria, Irlandia, Słowenia, Cypr, i Estonia. Polska obok Bułgarii, Litwy, Łotwy i Rumunii, znajduje się w grupie państw, których wyniki są znacznie niższe od średniej UE.

Kolejnym wyzwaniem dla Europy jest starzejące się społeczeństwo.

Liczba osób w wieku powyżej 60 lat rośnie dziś w tempie dwa razy szybszym niż przed rokiem 2007, tj. o ok. 2 mln osób rocznie – wcześniej był to 1 mln rocznie.

Prognozy do 2035 roku wskazują że, nadal spadać będzie udział ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym mobilnym (18-44 lata).

Wzrośnie natomiast udział ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym i poprodukcyjnym. Ponadto Europejczycy pracują średnio 10% czasu mniej niż pracownicy w USA lub Japonii.

Wskaźniki zatrudnienia w Europie dla osób w wieku 20-64 lat wynoszą średnio 69%. Spośród osób starszych (osoby w wieku 55-64 lat) zatrudnionych jest 46% – dla porównania, w Stanach Zjednoczonych i Japonii wskaźnik ten wynosi 62%. **Przewiduje się, że począwszy od 2013-2014 r. liczba osób aktywnych zawodowo w UE zacznie się zmniejszać.**² Sytuacja ta będzie generować problemy natury socjalnej, zdrowotnej, a także na rynku pracy. Mniejsza liczba osób na rynku pracy będzie musiała sprostać gospodarce opartej o nowe technologie. Jest to możliwe poprzez lepsze wykształcenie. Będzie się dążyć, aby jak najwięcej młodych ludzi zdobywało wyższe wykształcenie, a także by ograniczać liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną. Problem jest duży, aktualnie co czwarty uczeń nie potrafi dobrze czytać, a co siódmy młody człowiek przerywa proces kształcenia. Około połowa uczniów zdobywa kwalifikacje na średnim poziomie, które często nie zaspakajają potrzeb rynku pracy. Mniej niż jedna trzecia osób pomiędzy 25 a 34 rokiem życia ma wykształcenie wyższe, w porównaniu z 40% w USA i ponad 50% w Japonii. Lepsze wykształcenie to większe szanse na rynku pracy, a zwiększenie zatrudnienia przyczynia się do zmniejszenia ubóstwa.

² Komunikat Komisji Europa 2020 KOM (2010) 2020 wersja ostateczna

2. Najważniejsze cele i priorytety w nowej perspektywie finansowej dla Europy

Przedstawione wyżej najważniejsze wyzwania dla Europy znalazły swoje odzwierciedlenie w Strategii Europa 2020, która jest podstawowym dokumentem programowym dla perspektywy finansowej 2014-2020 UE. Strategia wyznacza trzy powiązane ze sobą priorytety:

- **Inteligentny wzrost**, związany z rozwojem gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności;
- **Trwały i zrównoważony rozwój** oparty na efektywnym wykorzystaniu zasobów oraz konkurencyjnej i ekologicznej gospodarce;
- **Włączenie społeczne** charakteryzujące się wysokim zatrudnieniem oraz wysokim stopniem spójności społecznej i terytorialnej.

Inteligentny rozwój oznacza zwiększenie roli wiedzy i innowacji jako sił napędowych przyszłego rozwoju. Wymaga to podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy w Unii, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także zadbania o to, by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które przyczyniałyby się do zwiększenia wzrostu, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych w Europie i na świecie. Jednak, aby projekt ten się powiódł, konieczne są również takie elementy jak przedsiębiorczość, środki finansowe oraz uwzględnienie potrzeb użytkowników i możliwości oferowanych przez rynek.

Zrównoważony rozwój oznacza budowanie zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, w tym technologii przyjaznych środowisku, by Europa mogła prosperować w niskoemisyjnym świecie ograniczonych zasobów, jednocześnie zapobiegając degradacji środowiska, utracie bioróżnorodności i niezrównoważonemu wykorzystywaniu zasobów. Działania te zwiększą również spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Rzeczywisty rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu oznacza wzmocnienie pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje, zwalczanie ubóstwa oraz modernizowanie rynków pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej, aby pomóc ludziom przewidywać zmiany i radzić sobie z nimi oraz móc budować spójne społeczeństwo. Ważne jest również, aby korzyści ze wzrostu gospodarczego rozkładały się równo w całej Unii, w tym w regionach najbardziej oddalonych, zwiększając w ten sposób spójność terytorialną. Chodzi o to, aby każdy obywatel przez całe swoje życie miał przed sobą otwarte możliwości. Aby poradzić sobie

z problemami starzejącego się społeczeństwa i rosnącej światowej konkurencji, Europa musi w stu procentach wykorzystać potencjał swojej siły roboczej.

Powyższe priorytety zamierza się osiągać poprzez 5 celów nadrzędnych. Te cele to:

- wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%;
- na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii;
- należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki);
- liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie;
- liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln.

Uwagę zwraca konkretność celów. Każdy cel zawiera w sobie wskaźnik, który UE zamierza osiągnąć do 2020 roku. Powyższe cele są ze sobą wzajemnie powiązane. Na przykład lepsze wykształcenie przekłada się na większe szanse na rynku pracy, a zwiększanie stopy zatrudnienia przyczynia się do zmniejszania ubóstwa. Większe możliwości w zakresie działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej we wszystkich sektorach gospodarki oraz efektywniejsze korzystanie z zasobów poprawią konkurencyjność i będą sprzyjać tworzeniu nowych miejsc pracy. Dzięki inwestycjom w czyste i niskoemisyjne technologie poprawi się stan środowiska naturalnego.

Inwestycje w działalność B+R i innowacje, w edukację oraz w technologie umożliwiające efektywne korzystanie z zasobów wpłyną korzystnie zarówno na tradycyjne sektory gospodarki na obszarach wiejskich, jak i na gospodarki oparte na usługach, w których ceni się wysokie kwalifikacje. Każde państwo członkowskie jest inne, powinno więc dopasować strategię Europa 2020 do swojej szczególnej sytuacji, a powyższe cele unijne przełożyć na krajowe tak, aby połączone działania UE i poszczególnych krajów wzajemnie się wspierały.

3. Instrumenty wsparcia badań i innowacji w nowej perspektywie finansowej

Innowacja to umiejętność postrzegania zmiany jako szansy, a nie zagrożenia – Albert Einstein

Na podstawie analizy dokumentów programowych oraz wydanych aktów prawnych dotyczących perspektywy finansowej UE 2014-2020 można stwierdzić, że niezwykle dużą wagę w nowej perspektywie finansowej, będzie się przywiązywać do badań, transferu wiedzy, co powinno wpłynąć na wzrost liczby wdrażanych projektów innowacyjnych. Podejście innowacyjne obowiązuje wszystkie kraje członkowskie i powinno mieć odzwierciedlenie we wszystkich programach operacyjnych. Jest to jeden z ważniejszych celów horyzontalnych na lata 2014-2020.

W kontekście wyzwań, przed którymi stoi Europa takie podejście należy uznać za słuszne. Problemy związane ze zmianami klimatu, energią, bezpieczeństwem żywności, zdrowiem czy starzeniem się społeczeństwa europejskiego na pewno lepiej i szybciej można rozwiązać za pomocą nowych, innowacyjnych metod. Stąd też w ramach strategii Europa 2020, Komisja Europejska przygotowała projekt dotyczący ustanowienia **Unii innowacji**. **Z uwagi na znaczenie innowacji w nowej perspektywie finansowej dla rozwoju całej UE, dla wszystkich programów operacyjnych, w tym Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 krótko przedstawię inicjatywę „Unia Innowacji”, jako jedną z wiodących realizowanych w ramach Strategii Europa 2020 oraz program operacyjny finansujący tę inicjatywę Horyzont 2020.**

**Innowacja to:
poszukiwanie,
znajdowanie
i dzielenie się.**

Rob Janmaat,
Niderlandzka Sieć
Obszarów Wiejskich

Inicjatywa Unia Innowacji, koncentruje się na innowacjach, które przyczynią się do rozwiązania najważniejszych wyzwań określonych w Strategii Europa 2020. Jej celem jest włączenie do udziału w działaniach wszystkich zainteresowanych stron i regionów.

Do najbardziej twórczych innowatorów zawsze zaliczają się mieszkańcy wsi i rolnicy, co wynika z konieczności mieszkania i prowadzenia działalności w niekorzystnym i często odizolowanym otoczeniu.

Praktyczne wyzwania dla rozwoju obszarów wiejskich dotyczą obecnie utrzymania równowagi środowiska naturalnego, przyjmowania nowych technologii i zapewnienia środków do życia.

Osoby odpowiedzialne za wyznaczanie kierunków polityki muszą zdać sobie sprawę z tego, że przy odpowiednich zasobach i dzięki odpowiedniej zachęce na obszarach wiejskich mogą pojawić się innowacje przynoszące rozwiązanie tych problemów i dające wszystkim korzyść.

Paul Keating,

Irlandzka Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

Główne cele inicjatywy to:

1. Wzmocnienie bazy wiedzy w Europie poprzez lepszą jakość edukacji i rozwój umiejętności oraz dokończenie projektu europejskiej przestrzeni badawczej i promowanie Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii. Z najnowszych badań wynika, że gdyby udało się osiągnąć wyznaczony cel, czyli inwestować w badania i rozwój 3 proc. PKB, można by do 2025 roku stworzyć 3,7 mln nowych miejsc pracy i podwyższyć PKB do 795 mld rocznie.

2. Realizacja pomysłów na innowacyjne produkty poprzez ułatwienie firmom dostępu do finansowania, stworzenie wspólnego rynku innowacji, promowanie otwartości i wykorzystanie twórczego potencjału Europy.

3. Zlikwidowanie dysproporcji społecznych i geograficznych poprzez dystrybucję korzyści płynących z innowacji w całej UE, z uwzględnieniem inteligentnej specjalizacji regionów i wyższych świadczeń społecznych (sektor publiczny i innowacje społeczne).

4. Gromadzenie zasobów na przełomowe projekty poprzez ustanawianie konkretnych inicjatyw, czyli **europejskich partnerstw innowacji**, które pozwolą usunąć przeszkody po stronie podaży i popytu i jednocześnie jak najszybciej zapewnić zwykłym obywatelom korzyści z innowacji.

W artykule „Unia innowacji – przekształcanie innowacyjnych pomysłów w miejsca pracy, rozwój ekologiczny i społeczny” Justyna Sivińska pisze „**Projekt Unia innowacji** jest kluczem do osiągnięcia celów zawartych w strategii *Europa 2020*, ukierunkowanych na tworzenie stabilnej europejskiej gospodarki opartej na wiedzy. Jego głównym założeniem jest poprawa dostępu do finansowania badań naukowych i innowacji w Europie, co pozwoli efektywniej przetwarzać innowacyjne pomysły na nowe produkty i usługi, które przyczynią się do wzrostu zatrudnienia i rozwoju gospodarczego. Postępy w tej dziedzinie będą monitorowane w ramach wdrażania strategii *Europa 2020*, a podczas corocznych konwencji w dziedzinie innowacji, analizowany będzie stan realizacji planu *Unii innowacji*.”

Kluczowym narzędziem do realizacji inicjatywy przewodniej „Unia innowacji” jest program „Horyzont 2020”.

Program „Horyzont 2020” skupia wszystkie istniejące fundusze unijne na badania naukowe i innowacje, w tym program ramowy w zakresie badań naukowych, działania związane z innowacjami w ramach programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji oraz Europejski Instytut Innowacji i Technologii.

Program „Horyzont 2020” zawiera kilka nowych elementów, dzięki którym umożliwia on promowanie wzrostu i stawianie czoła wyzwaniom społecznym.

Należą do nich:

- znaczne usprawnienie poprzez uproszczenie architektury programu, jednolity zbiór przepisów, mniej biurokracji poprzez łatwy do wykorzystania model zwrotu kosztów, jeden punkt dostępu dla uczestników, mniej pracy administracyjnej związanej z przygotowaniem wniosków, mniej kontroli i audytów; głównym celem tych zmian jest skrócenie średniego czasu oczekiwania na przyznanie środków;
- podejście otwarte na nowych uczestników, także tych, których koncepcje nie mieszczą się w głównym nurcie; dzięki takiemu podejściu badacze i autorzy innowacyjnych rozwiązań z całej Europy i spoza niej mogą i faktycznie uczestniczą w programie;
- integracja badań naukowych i innowacji poprzez stworzenie jednolitego i spójnego finansowania od etapu koncepcji aż do wprowadzenia na rynek;
- większe wsparcie dla innowacji i działalności zbliżonej do rynku, przynoszące bezpośredni i skuteczny bodziec dla gospodarki;
- silny nacisk na „wyzwania społeczne”;
- więcej możliwości prezentowania swoich pomysłów oraz pozyskiwania środków na ich finansowanie przez nowe podmioty i młodych, obiecujących naukowców.

„Innowacyjne pomysły nie zawsze pojawiają się dzięki przebłytkowi geniuszu jednej osoby, ale są wynikiem bardzo aktywnej (i czasami trudnej) dyskusji między ludźmi, którzy mają dużą wiedzę na dany temat, ale bardzo odmienne doświadczenia i perspektywy zawodowe.

*Dr Michael Gregory,
koordynator
tematycznej grupy
roboczej,
punkt kontaktowy
Europejskiej Sieci
na rzecz Rozwoju
Obszarów
Wiejskich*

Program „Horyzont 2020” skupia się na trzech priorytetach:

Priorytety te są zgodne z priorytetami strategii „Europa 2020” i inicjatywy „Unia innowacji”.

1. **Doskonała baza naukowa.** W ramach tego priorytetu podniesie się poziom europejskiej bazy naukowej i zapewniony zostanie stały dopływ światowej klasy badań w celu zagwarantowania długoterminowej konkurencyjności Europy. Wspierane będą najlepsze pomysły, rozwijane zasoby intelektualne w Europie, badaczom zostanie zapewniony dostęp do priorytetowej infrastruktury badawczej, a wszystko po to, aby Europa stała się atrakcyjnym miejscem dla najlepszych na świecie naukowców.
2. **Wiodąca pozycja w przemyśle.** Celem tego priorytetu będzie poprawa atrakcyjności Europy jako miejsca na inwestycje w zakresie badań naukowych i innowacji (w tym eko-innowacji), poprzez wspieranie działań zgodnych z potrzebami sektora biznesu. W ten sposób zapewnione zostaną znaczące inwestycje w kluczowe technologie przemysłowe, zmaksymalizowany zostanie potencjał wzrostu europejskich przedsiębiorstw poprzez zapewnienie im odpowiedniego poziomu finansowania, a innowacyjne MŚP otrzymają wsparcie, które umożliwi im przekształcenie się w wiodące przedsiębiorstwa światowe.
3. **Wyzwania społeczne.** Priorytet ten odzwierciedla priorytety strategii „Europa 2020. Podejście zorientowane na wyzwania pozwoli skupić zasoby i wiedzę z różnych dziedzin, technologii i dyscyplin, w tym nauk społecznych i humanistycznych.

Uwzględnione zostaną działania od etapu badań do wprowadzenia na rynek z niespotykanym dotychczas naciskiem na działania związane z innowacjami, takie jak pilotaż, demonstracja, poligony doświadczalne.

Finansowanie skupi się na następujących wyzwaniach:

- zdrowie, zmiany demograficzne i dobrostan,
- **bezpieczeństwo żywnościowe, zrównoważone rolnictwo, badania morskie i gospodarka ekologiczna,**
- bezpieczna, ekologiczna i efektywna energia,
- inteligentny, ekologiczny i zintegrowany transport,
- działania w dziedzinie klimatu, efektywna gospodarka zasobami i surowcami,
- integracyjne, innowacyjne i bezpieczne społeczeństwa.

Nadrzędnym celem programu „Horyzont 2020” będzie zrównoważony wzrost. Specjalne fundusze przeznaczone na działania w dziedzinie klimatu i efektywnego gospodarowania zasobami zostaną

uzupełnione przez inne szczegółowe cele programu „Horyzont 2020”, skutkiem czego co najmniej 60% całkowitego budżetu programu „Horyzont 2020” będzie powiązane ze zrównoważonym wzrostem, przy czym znacząca większość tych wydatków przyczyni się do wzajemnego wzmocnienia celów w zakresie klimatu i środowiska. Szacuje się, że ok. 35% budżetu programu „Horyzont 2020” stanowić będą wydatki na działania w dziedzinie klimatu.

Realizację programu „Horyzont 2020” przewidziano na okres do końca bieżącego dziesięciolecia. Zainicjowane w ramach tego programu projekty będą realizowane jeszcze w kolejnym dziesięcioleciu, a skutki finansowanie powinny być odczuwalne jeszcze dłużej.

Jest to zatem prawdziwa inwestycja w przyszłość. Program Horyzont, będzie wdrażany na poziomie europejskim, ale w programach operacyjnych opracowanych przez kraje członkowskie badania naukowe i innowacje zajmują także pozycję znaczącą. Umożliwi to krajom członkowskim udział w dużych międzynarodowych projektach badawczych, a także prowadzenie badań z różnych zakresów na poziomie krajowym. Środki koncentrowane będą głównie na finansowaniu testowania, prototypów, projektów pilotażowych, działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw, na wsparcie innowacji nie technologicznych np.: nowatorskie projektowanie, kreatywność czy innowacyjność usług itp.

Horyzont 2020 jest największym w historii unijnym programem ramowym na rzecz badań naukowych i innowacji. Jego łączny, siedmioletni budżet wynosi blisko 80 mld euro.

Ważne miejsce w programie Horyzont 2020 zajmują bezpieczeństwo żywnościowe, zrównoważone rolnictwo, badania morskie i gospodarka ekologiczna oraz działania w dziedzinie klimatu, efektywna gospodarka zasobami i surowcami.

Problematyka ta jest ważna dla rozwoju obszarów wiejskich. Przeznaczono na nią kwotę 4,5 mld euro. Podkreślić należy komplementarność celów i środków programu horyzont 2020 z programem rozwoju obszarów wiejskich, o czym bardziej szczegółowo w następnych rozdziałach.

4. Nowa Wspólna Polityka Rolna

Zakłada się, że rolnictwo odgrywać będzie ważną rolę w osiąganiu priorytetów i celów nowej perspektywy finansowej. Sprzyjać temu powinna nowa Wspólna Polityka Rolna (WPR), która za cel przyjmuje wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych z jednej strony oraz zrównoważony rozwój z drugiej stron. To wyzwanie nie łatwe. Wydaje się, że zawiera w sobie sprzeczność, bowiem najczęściej wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych kojarzy się ze wzrostem wydajności z jednostki powierzchni, co z kolei powoduje większą eksploatację kurczących się zasobów naturalnych zwłaszcza wody i ziemi, a to nie sprzyja zrównoważonemu rozwojowi.

W nowej WPR sposobem na pogodzenie tych „sprzeczności”, czyli zapewnienie zrównoważonego i inteligentnego wzrostu w rolnictwie, **ma być innowacyjność**.

Chcąc osiągać cele nowej WPR, stosowanie innowacyjności w rolnictwie staje się koniecznością, bowiem bez szerokiego wdrażania innowacyjnych rozwiązań, unijne rolnictwo stanie wobec trudności związanych ze zwiększaniem produkcji, a przewiduje się, „że światowe zapotrzebowanie na żywność wzrośnie do 2050 r. o 70% (FAO)³. Tak drastycznemu wzrostowi globalnego popytu na żywność towarzyszyć będzie gwałtowny wzrost popytu na paszę, włókno, biomasę i biomateriał. To nieuchronnie uruchomi reakcję podażową ze strony rolnictwa UE, które jest jednym z największych dostawców zaopatrujących globalne rynki.” Bez innowacyjnych metod produkcji trudno będzie więc realizować ideę zrównoważonego rozwoju.

W nowej WPR **innowacyjność jest celem horyzontalnym**, przekrojowym, który powinien być wdrażany na każdym poziomie przy wszystkich działaniach I i II filara.

Charakteryzując nową WPR warto podkreślić jej harmonizację z innymi unijnymi politykami, szczególnie z polityką spójności (PS). Harmonizacja dotyczy głównie II jej filara tj. rozwoju obszarów wiejskich. Będzie ona osiągnięta poprzez **wprowadzenie tzw. Wspólnych Ram Strategicznych** dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR), Funduszu Spójności **finansujących Politykę Spójności, Wspólną Politykę Rolną i Wspólną Politykę Rybacką**.

³ Wspieranie innowacyjności w ramach WPR: dotychczasowe doświadczenia i nowe propozycje legislacyjne
autorzy: Edmund Giejbowicz, Aleksandra Chlebicka (FAPA)

Komponenty płatności bezpośrednich:

- + płatność za praktyki rolnicze korzystne dla klimatu i środowiska (zazielenienie)**
- + płatności dla małych gospodarstw,**
- + płatności dla młodych rolników,**
- + płatności związane z produkcją oraz**
- + płatności z tytułu ONW.**

Płatności bezpośrednie będą wypłacane tylko aktywnym rolnikom.

Zakłada się wspólne: planowanie, programowanie, monitorowanie, ewaluację oraz realizację celów tematycznych ukierunkowanych na rezultaty.

Kwestie te są szczegółowo uregulowana w *ROZPORZĄDZENIU PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.*

Syntetyczna charakterystyka WPR na lata 2014-2020⁴

W perspektywie finansowej 2014-2020 utrzymane zostaną dwa filary Wspólnej Polityki Rolnej.

W ramach filara I realizowane będzie wsparcie bezpośrednie dla rolników tzw. płatności bezpośrednie w zmienionej formie oraz wsparcie rynków rolnych. W ramach filara II wspierany będzie rozwój obszarów wiejskich. Poniżej przedstawione są najważniejsze elementy obu filarów nowej WPR.

Płatności bezpośrednie

W rozporządzeniu dotyczącym płatności bezpośrednich zapewniono możliwość kontynuowania **uproszczonego systemu płatności bezpośrednich SAPS** do 2020 r. Jednocześnie wprowadzono **nowe komponenty systemu płatności**, takie jak: (1) płatność za praktyki rolnicze korzystne dla klimatu i środowiska (zazielenienie); (2) płatności dla małych gospodarstw; (3) płatności dla młodych rolników; (4) płatności związane z produkcją oraz (5) płatności dodatkowe i przejściowe płatności krajowe.

Płatności bezpośrednie będą wypłacane tylko aktywnym rolnikom.

⁴ <http://www.minrol.gov.pl/pol/layout/set/print/content/view/full/43536>

Zazielenienie

W ramach nowego systemu płatności bezpośrednich wprowadzono obowiązek realizacji praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska. „Zazielenienie” będzie realizowane poprzez **trzy obowiązkowe praktyki**: dywersyfikację upraw, utrzymanie trwałych użytków zielonych (TUZ), utrzymanie obszarów proekologicznych (tzw. EFA) lub **praktyki równoważne** (przynoszące ten sam, bądź wyższy poziom korzyści dla środowiska i klimatu jak praktyki obowiązkowe). Praktyki równoważne mogą obejmować elementy programu rolno-środowiskowo-klimatyczne albo krajowe lub regionalne systemy certyfikacji środowiskowej. Lista praktyk równoważnych będzie określona w załączniku do rozporządzenia.

Obszary proekologiczne

Gospodarstwa posiadające **do 15 ha** gruntów ornych będą wyłączone z wymogu utrzymywania **obszarów proekologicznych**. Wielkość obszarów proekologicznych w gospodarstwach powyżej 15 hektarów gruntów ornych w 2015 roku będzie wynosić 5% i może on być podniesiony do 7% po przedstawieniu przez Komisję raportu (najpóźniej w marcu 2017 r.). Lista kategorii gruntów traktowanych jako proekologiczne obejmuje m.in. uprawy wiążące azot (motylkowate) i międzyplony, jak również grunty ugorowane, tarasy, elementy krajobrazu, włączając elementy położone na obszarze przylegającym do gruntu ornego, strefy buforowe, włączając strefy buforowe pod TUZ oddzielone od przylegającego gruntu rolnego, systemy rolno-leśne, pokrywę zieloną, obszary pod zagajnikami o krótkiej rotacji, na których nie stosuje się nawozów mineralnych i/lub środków ochrony roślin, czy pasy działki przylegającej do krawędzi lasu. Państwo członkowskie wybierze kategorie obowiązujące na jego terenie. Do określenia procentowej powierzchni obszarów EFA kraje będą mogły stosować odpowiednie współczynniki ważenia uwzględniające znaczenie poszczególnych kategorii gruntów dla środowiska.

Dywersyfikacja upraw

Gospodarstwa **do 10 ha** powierzchni gruntów ornych będą wyłączone z wymogu **dywersyfikacji upraw**. Dla gospodarstw między 10 a 30 ha wymagane będą 2 różne uprawy; uprawa główna nie powinna zajmować więcej niż 75% gruntów ornych. Natomiast gospodarstwa powyżej **30 ha** gruntów ornych będą musiały posiadać minimum **3 uprawy** na gruntach ornych, przy czym dwie uprawy główne nie powinny zajmować więcej niż 95% gruntów ornych.

Trwałe użytki zielone

Obowiązek utrzymania trwałych użytków zielonych (TUZ) na poziomie gospodarstwa ograniczono do wyznaczonych przez państwa członkowskie TUZ cennych przyrodniczo na obszarach Natura 2000, obejmujących gleby torfowe i podmokłe. Ponadto, jeśli w danym kraju lub regionie udział TUZ w całkowitej powierzchni UR nie zmniejszył się o więcej niż 5%, wtedy możliwa będzie kontrola utrzymania TUZ na poziomie kraju lub regionu (pierwotna propozycja Komisji zakładała obowiązek kontroli udziału TUZ na poziomie gospodarstwa).

System dla małych gospodarstw

Jest to instrument dobrowolny dla państw członkowskich i rolników. Wysokość pomocy może zostać określona jako kwota ryczałtowa (średnia płatności na hektar pomnożona przez maksymalnie 5 ha lub 25% średniej płatności krajowej na beneficjenta – wtedy łączna kwota tych płatności nie może przekroczyć 10% koperty krajowej) lub jako kwota odpowiadająca sumie wszystkich płatności, do których otrzymania rolnik byłby uprawniony w standardowym systemie. Maksymalna wysokość wsparcia na gospodarstwo może wynieść do 1250 EUR. Rolnicy korzystający z tej formy pomocy zostaną wyłączeni z kontroli spełniania wymogów wzajemnej zgodności, a także zostaną zwolnieni z konieczności stosowania praktyk w zakresie zazielenienia.

Płatność dla młodych rolników

Jest działaniem obowiązkowym dla państwa członkowskiego. Na ten rodzaj wsparcia można będzie przeznaczyć do 2% koperty krajowej. Stawka płatności dla młodych rolników będzie podwyższona o 25%. Wsparcie może być udzielone do powierzchni od 25 ha do 90 ha. Państwo członkowskie ustali limit hektarów w gospodarstwie do jakiego będzie ta płatność stosowana. W Polsce będzie to 50 ha. Do płatności będą się kwalifikować rolnicy, do 40 roku życia i którzy gospodarują nie dłużej niż 5 lat.

Płatności związane z produkcją

Na ten rodzaj wsparcia kraje będą mogły, co do zasady, przeznaczyć do 10% krajowej koperty płatności bezpośrednich (8% + 2% na rośliny strączkowe), a niektóre kraje (m.in. te, które stosowały SAPS, w tym Polska) do 15% koperty (13% + 2% na rośliny strączkowe). Płatności będzie można stosować w następujących sektorach: zboża, nasiona oleiste, rośliny wysokobiałkowe, rośliny strączkowe, len, konopie, ryż, orzechy, ziemniaki skrobiowe, mleko i przetwory mleczne, nasiona, mięso baranie i mięso kozie, wołowina i cielęcina, oliwa z oliwek, jedwabniki, susz paszowy, chmiel,

burak cukrowy, trzcina cukrowa i cykoria, owoce i warzywa oraz zagajniki o krótkiej rotacji. Płatność ta nie powinna prowadzić do wzrostu produkcji, a jedynie do jej utrzymania.

Inne rozwiązania w systemie płatności bezpośrednich

Aby skierować płatności bezpośrednie wyłącznie do rolników czynnych zawodowo wprowadzono definicję **aktywnego rolnika**. Z płatności bezpośrednich będą wykluczane obszary, na których nie prowadzi się działalności *stricte* rolniczej (np. lotniska, koleje, obiekty sportowe etc.) na podstawie krótkiej, obowiązkowej dla państw członkowskich, listy (z możliwością uzupełniania jej o dodatkowe elementy). Zasady te nie obejmą podmiotów, które otrzymują płatności nie większe od określonej przez państwo członkowskie kwoty, która z kolei nie może przekroczyć 5 tys. euro.

Państwa członkowskie mają możliwość **przesunięcia środków finansowych między filarami** (do 25% z II filaru na I filar w latach 2015-2020). Ponadto te kraje, które stosują SAPS będą mogły kontynuować do 2020 r. **płatności z budżetu krajowego** dla sektorów wspieranych obecnie w ramach płatności uzupełniających. Podstawą do ustalenia wysokości wsparcia krajowego będzie kwota płatności uzupełniających (przejściowego wsparcia krajowego) zatwierdzona przez KE na 2013 r. Wysokość wsparcia ma być stopniowo zmniejszana o 5 punktów procentowych w stosunku do 2013 roku, zaczynając od 75% w roku 2015, do 50% w roku 2020.

Państwa członkowskie mają także możliwość zastosowania tzw. **płatności redystrybucyjnej**, polegającej na przeznaczaniu do 30% koperty krajowej na **dotatkową płatność** do jednakowej liczby pierwszych hektarów (w każdym gospodarstwie), nie większej jednak niż 30 ha lub niż średnia powierzchnia gospodarstwa w kraju. Wysokość tej dodatkowej płatności nie może przekroczyć 65% średniej stawki krajowej.

W przypadku konieczności zastosowania **dyscypliny finansowej** (mechanizm obniżenia płatności bezpośrednich przy przekroczeniu limitów budżetowych na I filar WPR ustalonych dla budżetu wieloletniego) obejmie ona tylko gospodarstwa rolne otrzymujące ponad 2 tys. euro.

W wyniku dyskusji o ograniczeniu wsparcia dla największych gospodarstw (*ang. capping*) ostatecznie wprowadzono obowiązkowe zmniejszanie płatności (degresywność), dotyczące rolników otrzymujących płatności bezpośrednie w kwocie większej niż 150 tys. euro rocznie – powyżej tego progu – kwota wsparcia, będzie redukowana o 100% nadwyżki kwoty jednolitej płatności obszarowej ponad 150 tys. euro. Środki uzyskane z redukcji będą wykorzystane w II filarze (PROW) w danym państwie członkowskim.

Wspólna organizacja rynków rolnych

Kwoty w sektorze cukru stosowane będą do 30 września 2017 r. W porównaniu z pierwotną propozycją KE oznacza to wydłużenie systemu kwotowania o dwa lata gospodarcze.

Po zakończeniu kwotowania, cukier w dalszym ciągu będzie objęty mechanizmem dopłat do prywatnego przechowywania.

Refundacje wywozowe zostały ustalone na poziomie zerowym i będą stosowane tylko jako środek zarządzania kryzysowego oraz przy rozwiązywaniu szczególnych problemów (ryzyko gwałtownego pogorszenia warunków produkcyjnych i rynkowych).

W **sektorze mleka** nie będzie kwotowania produkcji od 2015r.

Wprowadzono możliwość objęcia **obowiązkowymi umowami każdej dostawy produktów rolnych** we wszystkich sektorach jednolitej wspólnej organizacji rynków, z zachowaniem dotychczasowych przepisów dla sektora mleka oraz cukru. W sytuacji istotnej nierównowagi rynkowej, w celu stabilizacji sytuacji w danym sektorze, Komisja będzie mogła zezwolić (pod pewnymi warunkami) organizacjom producentów lub międzybranżowym na **wspólne podejmowanie działań tymczasowych**, polegających np. na wycofywaniu z rynku lub prywatnym przechowywaniu.

W ramach poprawy **pozycji przetargowej producentów rolnych** w łańcuchu żywnościowym, producenci rolni będą członkami takich organizacji będą mogli (pod pewnymi warunkami) wspólnie negocjować warunki umów na dostawę wołowiny, zbóż i niektórych innych upraw polowych.

Rozporządzenie w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej (rozporządzenie horyzontalne).

Jednym z ważniejszych elementów regulowanych rozporządzeniem horyzontalnym jest sposób wyliczania wysokości wsparcia. Państwa spoza strefy euro, w uzasadnionych przypadkach, będą mogły dla wyliczenia wartości płatności bezpośrednich wypłacanych rolnikom w ich walucie krajowej stosować **kurs wymiany** określany na podstawie średnich kursów wymiany Europejskiego Banku Centralnego z **okresu 1 miesiąca** przed 1 października danego roku (a nie 1 dnia).

Istotnym rozwiązaniem jest także obniżenie wymogów w **zakresie kontroli** w regionach, w których poprzednie kontrole dały dobre wyniki. Zmiany nastąpią również w **systemie doradztwa rolniczego** – wśród obowiązkowych elementów, takich jak zasada wzajemnej zgodności, będzie on teraz obejmować kwestie zazielenienia płatności bezpośrednich, warunki utrzymania gruntów

uprawnionych do płatności bezpośrednich ramową dyrektywę wodną i dyrektywę o zrównoważonym stosowaniu pestycydów.

Do zakresu **zasady wzajemnej zgodności** nie będzie włączona norma dotycząca ochrony gleb podmokłych i gleb zasobnych w węgiel (tzw. norma GAEC7), będzie natomiast włączona ramowa dyrektywa wodna.

Rezerwa kryzysowa (w wysokości 400 mln euro; ceny stałe z roku 2011) będzie tworzona corocznie przez zmniejszenie ogólnych limitów płatności bezpośrednich. Niewykorzystane środki takiej rezerwy będą zwracane rolnikom w kolejnym roku w postaci płatności bezpośrednich.

Sankcje za niewypełnienie wymogów zazielenienia w pierwszych dwóch latach będą wynosić 100% kwoty przeznaczonej na zazielenienie, w kolejnym roku wzrosną do 120%, a od lat następnych mają wynosić 125% kwoty „płatności zielonej”.

Reforma zobowiązuje Komisję do przedstawienia sprawozdania na temat wyników WPR w odniesieniu do jej głównych celów. **Wskaźniki oceny i monitorowania WPR** zostaną określone w przepisach wykonawczych.

Państwa członkowskie będą ujawniać pełną informację o beneficjentach wsparcia w ramach WPR, z wyjątkiem informacji dotyczących rolników korzystających z uproszczonego systemu płatności bezpośrednich dla małych gospodarstw.

Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW (filary II WPR)

W polityce rozwoju obszarów wiejskich utrzymano dotychczasowe podejście dające państwom członkowskim (lub regionom) autonomię w kształtowaniu programów rozwoju obszarów wiejskich w oparciu o pewien katalog działań. Państwa członkowskie (lub regiony) będą decydować, jakie działania zastosować, aby osiągnąć cele sześciu priorytetów rozwoju obszarów wiejskich.

Zauważyć należy, że w nowym okresie programowania utrzymane są działania ukierunkowane na **restrukturyzację, inwestycje i modernizację** w rolnictwie, a także wsparcie dla młodych rolników, wsparcie dywersyfikacji działalności gospodarczej, odnowy wsi i usług podstawowych. Nowym elementem jest wsparcie małych gospodarstw oraz rolnictwo ekologiczne, które będzie odrębnym działaniem. Kontynuowany będzie Leader. Na działania **LEADER** państwa członkowskie będą musiały przeznaczyć 5% swojej koperty II filara. W podejściu tym możliwe będzie wykorzystanie środków z innych funduszy rozwojowych UE (fundusze polityki spójności i fundusz „rybacki”).

Istotnym elementem reformy jest **poszerzenie zakresu działań związanych z celami środowiskowo-klimatycznymi**, które wypełniają minimalny próg alokacji wydatków EFRROW ustalony na poziomie 30%. Obejmuje on: rolnictwo ekologiczne, działania rolno-środowiskowo-klimatyczne, wsparcie dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi i innymi szczególnymi ograniczeniami, inwestycje w środki trwałe o pozytywnych efektach środowiskowo-klimatycznych, grupę działań „leśnych” oraz płatności dla obszarów NATURA 2000.

Należy podkreślić, iż zgodnie z prawodawstwem europejskim państwa członkowskie do 2018 roku są zobowiązane do wyznaczenia **obszarów o ograniczeniach naturalnych** (obecne ONW nizinne) w oparciu o 8 nowych kryteriów biofizycznych jakie zaproponowała Komisja. Do 2018 roku ONW wspierane będą na dotychczasowych zasadach.

Niektóre działania II filara ukierunkowane są wyłącznie na aktywnych rolników (zgodnie z definicją stosowaną dla płatności bezpośrednich). Dotyczy to rolnictwa ekologicznego, płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi i innymi szczególnymi ograniczeniami, płatności dla młodego rolnika, płatności w ramach systemów jakości żywności, płatności w ramach zarządzania ryzykiem oraz działania dobrostan zwierząt.

5. Innowacyjności w PROW 2014-2020

Ważnym celem przekrojowym PROW 2014-2020 są innowacje. Zakłada się, że wszystkie projekty wspierane w ramach poszczególnych działań będą innowacyjne i będą przyczyniać się do poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa i leśnictwa z poszanowaniem ochrony środowiska.

Innowacje powinny też odegrać znaczącą rolę we wspieraniu zrównoważonego rozwoju.

Priorytetem innowacji w „programach rozwoju obszarów wiejskich” na lata 2014-2020 będzie dopilnowanie, aby nowe pomysły i wymiana wiedzy były wykorzystywane jako narzędzia do dalszych wyzwań. Dalsze wyzwania znakomicie ilustrują przewidywania, że do 2050 roku zapotrzebowanie na żywność wzrośnie o 70%⁵. Ten wskaźnik należy osiągnąć przy zrównoważonym wykorzystywaniu zasobów naturalnych (np. wody, gleby, zachowaniu różnorodności biologicznej, przeciwdziałaniu zmianom klimatu itp.). W sukurs może tu przyjść nauka: nowe odmiany, nowe technologie itp. Wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich to problem nie łatwy. Obszary wiejskie

⁵ World Agriculture Towards 2030/2050: The 2012 revision (streszczenie), FAO

cechuje duża różnorodność, na ogół niższe wykształcenie potencjalnych beneficjentów. Innowacjom nie sprzyja wiek kierujących gospodarstwami rolnymi w Polsce.

Także po stronie nauki dostrzega się lukę pomiędzy badaniami naukowymi a praktyką rolniczą⁶.

Często naukowcy nie zajmują się kwestiami istotnymi dla rolników.

Jednym z celów nowej polityki rozwoju obszarów wiejskich jest połączenie polityki w zakresie badań naukowych, transferu wiedzy i rozwoju obszarów wiejskich.

Próbie uruchomienia myślenia o potrzebie wykorzystania różnych pomysłów innowacyjnych powstających na wyższych uczelniach, w instytutach badawczych, w gospodarstwach rolnych czy przedsiębiorstwach rolno-spożywczych podejmuje Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Zakłada się, że wszystkie działania programu, wspierać będą projekty innowacyjne.

Do programu wprowadzono też specjalne instrumenty wspierające innowacje, w pierwszej kolejności należy zaliczyć do nich działania takie jak:

- **Transfer wiedzy i działalność informacyjna,**
- **Współpraca,**
- **Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw.**

Ważnym krokiem w kierunku zbliżenia nauki i praktyki jest utworzenie europejskiego innowacyjnego partnerstwa na rzecz wydajnego, zrównoważonego rolnictwa (EPI).

Od (EPI) oczekuje się, że partnerstwo zapewni szerokie wsparcie na rzecz ściślejszych powiązań pomiędzy unijną polityką rolną i polityką rozwoju obszarów wiejskich a polityką w zakresie badań naukowych i innowacji, szczególnie inicjatywy przewodniej Unia Innowacji i programu Horyzont 2020.

W Polsce oprócz działań Transfer wiedzy i działalność informacyjna, Współpraca, Usługi doradcze, Usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw, **wspierających innowacje w ramach PROW 2014-2020, utworzona** będzie w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, **Sieć na rzecz Innowacji w Rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR)**⁷.

SIR finansowana będzie ze środków Pomocy Technicznej. Jednostką koordynującą jej działania w ramach KSOW będzie Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie. Powołane też będą jednostki

⁶ Przegląd Obszarów Wiejskich (Magazyn Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich nr 16/2013)

⁷ Źródło DROW MRiRW – prezentacja Innowacje w rolnictwie i na obszarach wiejskich w latach 2014-2020

regionalne SIR. Funkcje te pełnić będą samorządy województw, natomiast zadania w zakresie SIR będą realizować Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego.

CDR i WODR mają pełnić rolę brokerów innowacji.

Broker innowacji to :

Podmiot będący łącznikiem, zapewniający przepływ informacji oraz ułatwiający nawiązanie współpracy w obszarze innowacji pomiędzy podmiotami sektora rolno-spożywczego, naukowo-badawczego i doradztwem. Przyjęto, że w ramach PROW 2014-2020 rolę tę będą pełnić doradcy rolni.

Rola i zadania brokerów innowacji:

Przed brokerami innowacji stawia się duże wymagania. Brokerów innowacji powinna cechować: bezstronność i niezależność, umiejętność udzielania pomocy a nie dominacja, wiedza o współuczestnikach grupy oraz o sektorze, w którym działają.

Rozumienie „języka” wszystkich partnerów z różnych dziedzin i obszarów działania.

Zadania:

Zakłada się, że brokerzy innowacji będą pośredniczyć i współuczestniczyć w tworzeniu grup operacyjnych (łącznie partnerów), w tworzeniu projektu planu operacyjnego, będą udzielać pomocy na starcie projektu, zapewnią, aby proces tworzenia grup był przejrzysty, a cele i oczekiwania były jasno określone. Brokerzy innowacji zapewnią spójność grupy tak, aby partnerzy rozumieli jeden drugiego oraz zechcieli ze sobą współpracować, a także zapewnią sprawną, bezpośrednią komunikację (spotkania „twarzą w twarz”), broker powinien szukać pomysłów.

Grupy tematyczne:

W ramach Sieć na rzecz Innowacji w Rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR) będą mogły być powoływane grupy tematyczne. Grupy tematyczne mogą działać w różnych obszarach na przykład: produkcji roślinnej (w tym integrowana ochrona roślin – IPM; produkcji zwierzęcej (w tym dobrostan zwierząt), mogą zajmować się problemami rolnictwa ekologicznego; ochroną środowiska; agrobiznesu (w tym małe przetwórstwo). Katalog tematyczny jest otwarty, to tylko przykłady.

Projektowane zadania dla SIR (Centrala)

- + promowanie innowacji w rolnictwie, produkcji żywności i w leśnictwie
- + aktywizacja potencjalnych partnerów grup operacyjnych,
- + ułatwianie tworzenia sieci kontaktów pomiędzy partnerami poprzez organizację spotkań i warsztatów,
- + tworzenie grup tematycznych powoływanych z inicjatywy partnerów w oparciu o zgłaszane przez partnerów tematy problemowe,
- + prowadzenie portalu SIR i organizację moderowanych tematycznych dyskusji,
- + zapewnienie działań sieciujących dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich (wsparcie merytoryczne, szkolenia, Rejestracja dobrze zrealizowanych i użytecznych projektów (badawczych, doradczych, wdrożeniowych itp.);
- + gromadzenie przykładów projektów z zakresu wszystkich priorytetów programu rozwoju obszarów wiejskich,
- + opracowywanie i publikacja rekomendacji na temat dobrych praktyk (pomysłów na projekt, badań, potrzeb, itd.);
- + upowszechnianie materiałów na portalu SIR i trakcie imprez (seminariów, szkoleń, konferencji);
- + ułatwianie wymiany wiedzy tematycznej i analitycznej pomiędzy interesariuszami uczestniczącymi w sieci i wymiana oraz rozpowszechnianie rezultatów,
- + współpraca z EIP Service Point, Europejską Siecią EIP,
- + koordynacja brokerów innowacji (centrala), materiały dydaktyczne.

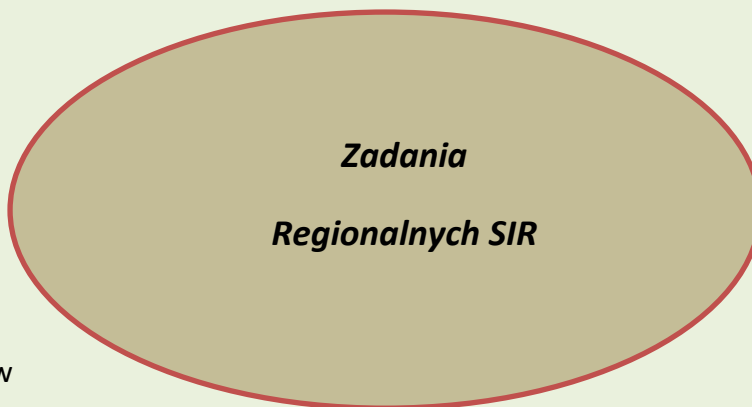
Projektowane zadania dla regionalnych fili SIR⁸

Zakłada się powołanie Regionalnych fili SIR w oparciu o 16 Ośrodków Doradztwa Rolniczego.

⁸ Źródło DROW MRiRW – prezentacja Innowacje w rolnictwie i na obszarach wiejskich w latach 2014-2020

Ich zadaniem będzie:

- identyfikacja potrzeb i problemów zgłaszanych przez współuczestników sieci;
- promowanie innowacji w rolnictwie, produkcji żywności i w leśnictwie;
- zbieranie informacji (badania, innowacyjne projekty, nowe rozwiązania); zapewnienie płynnego przepływu informacji pomiędzy współuczestnikami SIR na poziomie wojewódzkim,
- stała współpraca z SIR (centralą); wymiana informacji o tematach innowacyjnych w trakcie seminariów, warsztatów, szkoleń i konferencji.
- dzielenie się wiedzą na temat konkretnych, praktycznych działań w tematycznych grupach roboczych;
- zapewnienie sprzężenia zwrotnego między osiągnięciami nauki a potrzebami praktyki.

Możliwy jest udział doradców w grupach operacyjnych i stała współpraca z nimi.

Działanie: Współpraca PROW 2014-2020 – wsparcie grup operacyjnych

Opisana wyżej Sieć na rzecz Innowacji w Rolnictwie i na Obszarach Wiejskich (SIR) skupiać będzie grupy operacyjne powoływane w celu realizacji innowacyjnego projektu.

Grupy operacyjne będą mogły uzyskiwać wsparcie w ramach działania Współpraca PROW 2014-2020. Wsparcie dotyczyć będzie zarówno tworzenia grup ich funkcjonowania oraz realizacji projektów.

Kto może wchodzić w skład grup operacyjnych?

Grupy operacyjne na rzecz innowacji będą mogły być utworzone przez co najmniej dwa różne podmioty należące do różnych kategorii:

- rolnicy lub grupy rolników;
- posiadacze lasów;
- naukowcy; instytuty lub jednostki naukowe; uczelnie (w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. nr 164 poz. 1365 z późn. zm.)),
- przedsiębiorcy sektora rolnego lub spożywczego (w tym usług gastronomicznych);
- przedsiębiorcy sektorów działających na rzecz sektora rolnego i spożywczego (np. producenci nawozów, pasz, środków ochrony roślin, maszyn i urządzeń do produkcji).

Członkami grupy operacyjnej mogą być także:

- podmioty doradcze;
- konsumenci i ich organizacje;
- jednostki samorządu terytorialnego;
- organizacje branżowe i międzybranżowe działające w obszarze łańcucha żywnościowego.

Ich rolą w grupie operacyjnej będzie inicjowanie, animowanie, popularyzacja operacji itd.

Warunki brzegowe jakie musi spełnić grupa operacyjna:

Grupa operacyjna, by starać się o wsparcie w ramach działania Współpraca PROW 2014-2020 musi posiadać formę organizacyjno-prawną umożliwiającą zawieranie umów i zaciąganie zobowiązań.

Działać na podstawie ustalonych procedur wewnętrznych z zachowaniem przejrzystości. Opisać sposób podejmowania decyzji oraz opisać unikanie występowania konfliktu interesów. Powinna być powołana w celu realizacji konkretnej operacji i działać na podstawie planu operacyjnego.

PLAN OPERACYJNY

Powinien zawierać:

- ✚ ***opis operacji,***
- ✚ ***harmonogram realizacji,***
- ✚ ***opis spodziewanych wyników,***
- ✚ ***opis wkładu w osiągnięcie celów grupy operacyjnej na rzecz innowacji oraz priorytetów polityki rozwoju obszarów wiejskich, a także***
- ✚ ***sposób finansowania realizacji operacji wraz ze źródłami finansowania, w tym wkładu własnego.***

Co może być przedmiotem operacji?

Przedmiotem operacji mogą być produkty oraz praktyki, procesy i technologie związane z produkcją lub przetwarzaniem produktów wymienionych w Załączniku nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z zastrzeżeniem, że w przypadku praktyk, procesów i technologii związanych z przetwarzaniem tych produktów operacja kończy się przetworzeniem na produkt wymieniony w Załączniku nr 1.

Operacje mogą również dotyczyć praktyk, produktów, procesów i technologii bezpośrednio związanych z produkcją bądź przetwarzaniem produktów rolnych (np. innowacje w zakresie nawozów, środków ochrony roślin, maszyn, urządzeń do produkcji rolnej, przetwórstwa, pasze, innowacje na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu).

Co może być finansowane?

Koszty ogólne operacji, w tym:

- aktywizacji potencjalnych partnerów grupy operacyjnej na rzecz innowacji w celu osiągnięcia wykonalności projektu (działania informacyjne, pozyskiwanie partnerów projektu),
- koszty funkcjonowania grupy operacyjnej,
- koszty opracowania planu operacyjnego grupy operacyjnej, planu biznesowego operacji, analiz wykonalności i innych dokumentów związanych z przygotowaniem operacji,
- upowszechnienia wyników realizacji operacji,
- koszty badań stosowanych i prac rozwojowych bezpośrednio związanych z przedmiotem operacji,
- koszty bezpośrednie (inwestycyjne) operacji związane z realizacją planu biznesowego opartego na planie operacyjnym grupy operacyjnej EPI, w tym testowanie powstałego produktu.

Wysokość wsparcia

Finansowane może być do 100% kwoty wydatków kwalifikowalnych związanych z kosztami bieżącymi funkcjonowania grupy operacyjnej, prowadzeniem prac badawczych bezpośrednio związanych z wdrożeniem przedmiotu operacji, testów, studiów wykonalności, przygotowania planu operacyjnego grupy, animacji, promocji rezultatów operacji, przygotowania planu biznesowego operacji.

Jeżeli operacja obejmuje inwestycje należące swym zakresem do jednego z działań lub poddziałań wymienionych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady UE) nr 1305/2013 **poziom pomocy stosowany dla tej części operacji określa się zgodnie z wymienionym Rozporządzeniem.**

Koszty ogólne mogą stanowić nie więcej niż 20% całkowitych kosztów kwalifikowalnych operacji i nie więcej niż 2 000 000 zł.

Wsparcie udzielane jest w okresie maksymalnie 3 lat. W szczególnie uzasadnionych przypadkach (wynikających z uzasadnionego okresu realizacji operacji) okres wsparcia funkcjonowania grupy operacyjnej EPI oraz realizowanej przez nią operacji może ulec wydłużeniu.

Całkowita maksymalna wartość wsparcia operacji w zakresie bezpośrednich kosztów kwalifikowalnych – 10 000 000 zł.

Łącznie maksymalna wartość wsparcia – 12 000 000 zł.

Informacje dodatkowe

Działanie „Współpraca” nie służy wspieraniu działalności badawczej. Wydatki związane z badaniami będą wspierane jedynie w przypadku badań niezbędnych do wdrożenia nowego rozwiązania i nie mogą być pozycją dominującą kosztów operacji.

Klasy mogą korzystać ze wsparcia w ramach poddziałania, o ile spełniają warunki odnoszące się do grup operacyjnych na rzecz innowacji.

Całkowita kwota środków publicznych przeznaczonych na działanie – 43 mln euro.

Przykłady:

Przedstawione poniżej przykłady zostały zaczerpnięte z Przeglądu Obszarów Wiejskich UE⁹.

1. Wykorzystanie energii słonecznej do suszenia ziół w Polsce

Suszenie plonów jest jedną z najbardziej energochłonnych operacji wykonywanych w gospodarstwach rolnych. A więc drogich. Szukanie tańszych rozwiązań jest czymś bardzo ważnym. Doktor Edmund Giejbowicz przedstawiciel Polski z FAPA w grupie dyskusyjnej ENRD ds. transferu wiedzy i innowacji cytuje „rolnika, który będąc na międzynarodowych targach, wpadł na pomysł budowy kolektora słonecznego w celu zapewnienia sobie uzupełniającego źródła energii do niskotemperaturowego, powolnego suszenia ziół. Technologia ta nie jest nowa, ale nie była jeszcze stosowana w Polsce. Po dyskusjach z ODR złożył wniosek o wsparcie z PROW 2007-2013 w ramach działania 121 i obecnie dysponuje w pełni działającym systemem obejmującym 100 kolektorów słonecznych do suszenia ziół i owoców, pracującym w jego 21 ha gospodarstwie od początku czerwca do połowy października.” Przed zainstalowaniem kolektorów rolnik spalał rocznie około 100 ton pyłu węglowego (używając dwóch pieców o mocy 240 kW) w celu wysuszenia 350 ton świeżych ziół. Obecnie kupuje około 40 % mniej pyłu węglowego co przynosi wymierne korzyści ekonomiczne oraz korzyści dla środowiska.

2. Żywe laboratorium Rolne w Finlandii

Projekt ten skupia trzech partnerów: Centrum Technologiczne Uniwersytet Nauk Stosowanych w Seinajoki oraz Instytut Ruralla Uniwersytetu Helsińskiego. „W żywym laboratorium

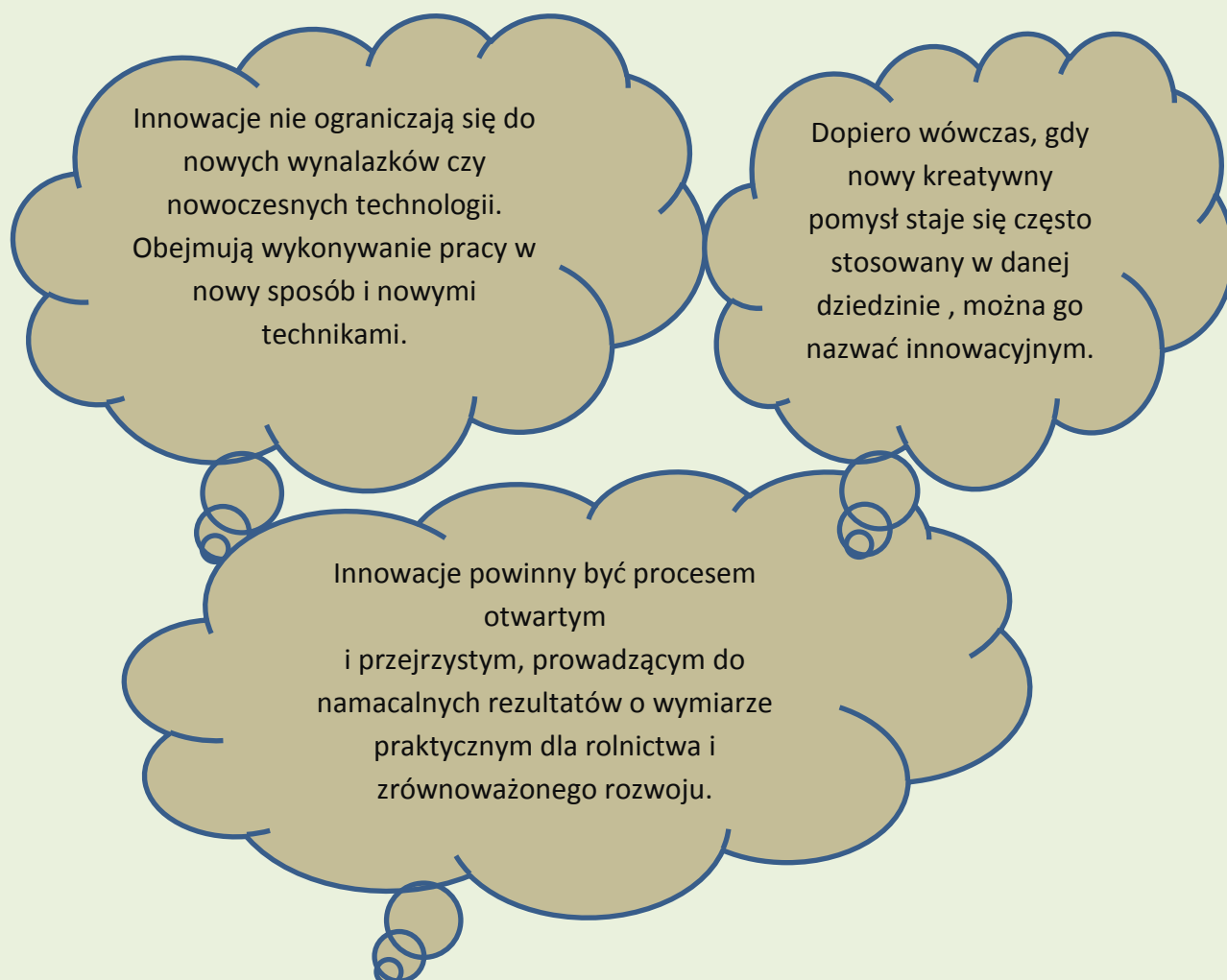
⁹ Przegląd Obszarów wiejskich UE nr.16 PL/2013

koncentrujemy się na inżynierii i projektowaniu urządzeń oraz nowych technologiach, które są dopasowane do potrzeb zarówno producentów jak i użytkowników końcowych”. Projekt polega na stworzeniu sieci użytkowników końcowych i organizowaniu rozmaitych wycieczek, spotkań dyskusyjnych, warsztatów dotyczących innowacji, aby ułatwić proces aktywnego uczenia się i wymianę doświadczeń pomiędzy użytkownikami. Gdy zainteresowani producenci urządzeń kontaktują się z żywym laboratorium rolnym, omawiane są dane projekty z istotnymi użytkownikami końcowymi z sieci. Typowy projekt może obejmować badania potrzeb użytkowników, ocenę działania konkretnego urządzenia lub połączenie takich elementów. Dzięki żywemu laboratorium wszystkie zainteresowane strony odnoszą korzyści. Producenci urządzeń opracowują bardziej opłacalne i lepiej zbywalne produkty, a rolnicy i leśnicy mają dostęp do sprzętu lepiej przystosowanego do ich potrzeb.

3. Ośrodek spa i uzdrowisko w gospodarstwie rolnym w Holandii

Każda forma różnicowania działalności rolniczej wymaga pewnej wizji i odwagi, jednak przemiana gospodarstwa zajmującego się hodowlą zwierząt w ośrodek spa i uzdrowisko to posunięcie wyjątkowo śmiałe i innowacyjne. „Jesteśmy tradycyjną rodziną rolników. To gospodarstwo należy do naszej rodziny od 1645 roku, a w swojej obecnej formie istnieje od 1893 roku. Nasze trzy córki nie były chętne do zajmowania się mleczarstwem, a żeby dalej prowadzić działalność musielibyśmy znaczenie zmodernizować budynki gospodarskie. Rozważaliśmy możliwość modernizacji naszego sprzętu, ale jednocześnie zaczęliśmy szukać innych rozwiązań – opowiadają Frans i Marinka Steggink.” Rodzina postanowiła zamienić obiekt mleczarski na obiekt do chowu bydła mięsnego i wykorzystać spokojne wiejskie otoczenie do stworzenia ośrodka spa i uzdrowiska oferującego komfortowe zakwaterowanie w wiejskim domu. „Wpadliśmy na ten pomysł, gdy w lokalnej prasie natrafiliśmy na informację o sieci franchisingowej ośrodków spa – mówią właściciele gospodarstwa. „Gospodarstwo nadal należy do nas, ale ośrodek działa na podstawie umowy franchisingowej i prowadzi go przedsiębiorca, który pilotuje koncepcję spa. Plan operacyjny przedsięwzięcia powstał dzięki pomocy doradców w ramach PROW 2007-2013. Jak dotąd z ośrodka spa korzysta co miesiąc ponad 100 klientów. Klienci doceniają również to, że w ośrodku stosuje się wiele lokalnych produktów.

Kilka myśli z Przegląd Obszarów Wiejskich UE nr.16 PL/2013 dotyczących innowacji.

Działanie: System doradztwa – wspierające innowacje w PROW 2014-2020

„W Polsce¹⁰ wato byłoby zadbać o większą spójność systemu doradztwa, szczególnie w zakresie zarządzania i finansowania, a także o lepszą współpracę z ośrodkami naukowymi.”

W nowym okresie programowania zakłada się rozszerzenie zakresu doradztwa, a także podniesienie poziomu usług doradczych i osiągnięcie wyższej efektywności pracy doradczej.

Zmianie ulegną też zasady ubiegania się o wsparcie z tytułu świadczonych usług doradczych.

Beneficjentami wsparcia będą podmioty doradcze, a nie jak było do tej pory rolnicy czy posiadacze lasów. Sprzyjać to powinno lepszemu wykorzystaniu środków przeznaczonych na doradztwo.

¹⁰ Edmund Giejbowicz SAEPR/FAPA artykuł: Innowacyjność kluczem do sprostania nowym wyzwaniom WPR

System doradztwa w perspektywie finansowej 2014-2020 obejmuje rolników, osoby działające w sektorze rolnym, żywnościowym i leśnym oraz małe i średnie przedsiębiorstwa. Zakłada świadczenie kompleksowej porady dla rolnika lub grupy rolników, świadczenie kompleksowej porady dla właścicieli lasów oraz wsparcie szkoleń dla doradców. Intensywność wsparcia może wynieść do 100% kosztów kwalifikowanych operacji. W projekcie PROW 2014-2020 z 7 kwietnia 2014 przyjmuje się, że wsparcie z tytułu:

a) porady dla rolnika lub grupy rolników będzie wynosić nie więcej niż:

- równowartość 1 500 euro za poradę – opracowanie i zrealizowanie 3-letniego programu doradczego dla rolnika / grupy rolników,
- równowartość 1 050 euro za poradę – opracowanie i zrealizowanie 2-letniego programu doradczego dla rolnika / grupy rolników,

b) porady dla właścicieli lasów

- nie więcej niż równowartość 500 euro za poradę - opracowanie i zrealizowanie programu doradczego dla właściciela lasu/ grupy właścicieli lasów.
- rolnik, właściciel lasu lub grupa rolników lub właścicieli lasów mogą skorzystać z porady maksymalnie dwa razy w okresie programowania.

Wspierane będą też szkolenia dla doradców - nie więcej niż równowartość 200 000 euro za trzy lata szkolenia dla jednego podmiotu szkoleniowego w okresie realizacji Programu.

Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna w PROW 2014-2020¹¹

Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna ma umożliwić zwiększanie innowacyjności i bazy wiedzy na obszarach wiejskich oraz wzmacnianie powiązań między rolnictwem i leśnictwem a badaniami i innowacją, a także promować uczenie się przez całe życie.

Wsparcie w ramach tego działania obejmować: szkolenia zawodowe i nabywanie umiejętności) oraz demonstracje i działania informacyjne.

W ramach poddziałania szkolenia zawodowe i nabywanie umiejętności, wsparcie będzie udzielane na szkolenia ukierunkowane na rozwój wiedzy i umiejętności zawodowych rolników, właścicieli lasów, w zakresie związanym z prowadzeniem działalności rolniczej i związanej z rolnictwem oraz leśnictwem. Szkolenia dotyczyć będą między innymi takich zagadnień jak :

- zarządzanie,
- technologia i organizacja produkcji w gospodarstwie, w tym produkcja ekologiczna,

¹¹ PROW 2014-2020 – wersja z 7 kwietnia 2014 r.

- bezpieczeństwo pracy, marketing, rachunkowość, ubezpieczenia w gospodarstwie, korzystanie z instrumentów finansowych, ochrona środowiska, wykorzystaniem TIK, spółdzielczości, tworzenia i funkcjonowania grup producentów, skrócenia łańcucha żywnościowego.

Działania szkoleniowe prowadzone będą w formie: kursów, warsztatów, demonstracji, krótkoterminowych wymian, wyjazdów studyjnych.

W ramach poddziałania demonstracje i działania informacyjne wsparcie udzielane będzie na następujące typy operacji:

- inwestycje w projekty demonstracyjne w zakresie produkcji rolnej i leśnej lub przetwórstwa rolno-spożywczego służące promowaniu innowacji. Inwestycje te polegać będą na przebudowie, modernizacji lub wyposażeniu obiektów budowlanych oraz zakupie sprzętu, materiałów i usług służących realizacji operacji.
- działania upowszechniające dobre praktyki lub innowacyjne rozwiązania dotyczące produkcji rolnej i leśnej lub przetwórstwa rolno-spożywczego.

Działania te ukierunkowane będą na upowszechnienie dobrych praktyk lub innowacyjnych rozwiązań wypracowanych przez jednostki naukowe i uczelnie wyższe.

Działania upowszechniające mogą być prowadzone w formie konferencji, seminariów, pokazów, demonstracji.

Beneficjenci

Beneficjentami tego działania mogą być: jednostki naukowe i uczelnie; publiczne podmioty doradcze, tj. wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego, Centrum Doradztwa Rolniczego, izby rolnicze; JST lub organy administracji rządowej prowadzące szkoły rolnicze lub szkoły leśne, lub centra kształcenia ustawicznego, lub centra kształcenia praktycznego; podmioty prowadzące działalność szkoleniową.

Warunki brzegowe jakie trzeba spełnić:

Pomoc może być przyznana jeżeli:

- operacja wpisuje się w priorytety PROW 2014 - 2020;
- szkolenie realizowane w ramach operacji nie zastępuje zajęć edukacyjnych przewidzianych programem nauczania obowiązującym w szkołach ponadgimnazjalnych lub programem kształcenia dla poszczególnych kierunków na uczelniach wyższych.

Pomoc może być przyznana wnioskodawcy, który:

- prowadzi działalność szkoleniową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- dysponuje odpowiednim personelem, w tym kadrą dydaktyczną;
- dysponuje odpowiednią bazą dydaktyczno-lokalową do prowadzenia działań transferu wiedzy;
- posiada odpowiednie doświadczenie w organizacji działań transferu wiedzy dla uczestników tych działań.

Działania upowszechniające dobre praktyki lub innowacyjne rozwiązania.

Rodzaj wsparcia:

- koszty ściśle związane z organizacją i przeprowadzeniem działań upowszechniających,
- koszty ogólne związane z realizacją operacji.

Beneficjenci

- jednostki naukowe i uczelnie;
- publiczne podmioty doradcze, tj. wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego, Centrum Doradztwa Rolniczego, izby rolnicze;
- podmioty prowadzące działalność szkoleniową.

Warunki brzegowe:

Pomoc może być przyznana jeśli:

- operacja wpisuje się w priorytety PROW 2014-2020,

Pomoc może być przyznana wnioskodawcy, który:

- prowadzi działalność szkoleniową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- dysponuje odpowiednim personelem, w tym kadrą dydaktyczną,
- dysponuje odpowiednią bazą dydaktyczno-lokalową,
- posiada odpowiednie doświadczenie w organizacji działań transferu wiedzy dla uczestników tych działań.

Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 100% kosztów kwalifikowalnych operacji.

Inne ważne uwagi dla wdrażania działania:

Ostatecznymi odbiorcami pomocy (uczestnikami działań transferu wiedzy) są: rolnik, domownik rolnika, małżonek rolnika, osoba zatrudniona w rolnictwie, właściciel lasu, osoba fizyczna, która nie ukończyła 40. roku życia, posiadająca odpowiednie kwalifikacje, rozpoczynająca po raz pierwszy

prorowadzenie gospodarstwa (młody rolnik w ramach działania „Premia dla młodych rolników” PROW 2014-2020).

Ostateczni odbiorcy pomocy nie ponoszą kosztów związanych z udziałem w tych działaniach.

Wsparcie może być przyznane temu wnioskodawcy, który:

posiada odpowiednie doświadczenie w organizacji działań transferu wiedzy dla uczestników tych działań, gdzie za odpowiednie doświadczenie uważa się co najmniej 5 lat aktywności w organizacji działań transferu wiedzy o charakterze i złożoności porównywalnych z zakresem działania.

Za aktywność w organizacji działań transferu wiedzy uważa się organizację minimum sześciu działań w roku, potwierdzone rocznymi sprawozdaniami z działalności lub min. 3 rekomendacjami dotyczącymi realizacji ww. działań transferu wiedzy. Dysponuje odpowiednim personelem, który posiada przygotowanie do organizacji i przeprowadzenia działań transferu wiedzy. Kadra dydaktyczna posiada kwalifikacje do przeprowadzenia działań transferu wiedzy odpowiadające zakresowi określone w konkursie (m.in. odpowiednie wykształcenie, ukończone szkolenia, kursy, staże). Dysponuje odpowiednią bazą dydaktyczno-lokalową do prowadzenia działań transferu wiedzy. **Informacje dotyczące działań: Transfer wiedzy i działalność informacyjna, Współpraca i Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw oparte są o projekt PROW 2014-2020 (wersja z 7 kwietnia 2014 r).**

Literatura:

1. Komunikat Komisji Europa 2020 KOM (2010) 2020 wersja ostateczna
2. KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji
3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 – zazielenienie (art. 43 – 47);
4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz

uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008 – sankcje za zazielenienie (art. 77 ust. 6),

5. ROZPORZĄDZENIE DELEGOWANE KOMISJI (UE) NR 639/2014
6. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005
7. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 wersja z 7 kwietnia 2014 r.
8. Edmund Giejbowicz SAEPR/FAPA artykuł: Innowacyjność kluczem do sprostania nowym wyzwaniom WPR
9. Przegląd Obszarów wiejskich UE nr.16 PL/2013
10. DROW MRiRW – prezentacja Innowacje w rolnictwie i na obszarach wiejskich w latach 2014-2020
11. Wspieranie innowacyjności w ramach WPR: dotychczasowe doświadczenia i nowe propozycje legislacyjne autorzy: Edmund Giejbowicz, Aleksandra Chlebicka (FAPA)
12. Świt innowacyjnego społeczeństwa. Trendy na najbliższe lata . Redakcja Paulina Zadura – Lichota /2013
13. Unia innowacji – przekształcanie innowacyjnych pomysłów w miejsca pracy, rozwój ekologiczny i społeczny; Autor: Justyna Siwińska